OBSERVAȚII ASUPRA FOLOSIRII ARTICOLULUI GENITIVAL ÎN LIMBA PRESEI ACTUALE

DE

R. OCHEȘEANU

Deși articolul genitival (sau posesiv) nu prezintă în teorie nici o dificultate în ceea ce privește întrebuințarea, în practică, folosirea lui corectă se dovedește a fi grea.

Dificultatea nu vine atît de la numărul și varietatea aspectelor lui morfologice, cît mai ales de la faptul că acest instrument gramatical presupune existența a două cuvinte pe care le leagă. Unul e totdeauna substantiv, celălalt poate fi un pronume posesiv, un substantiv ori un pronume în genitiv sau un numeral ordinal.

Acest articol leagă pronumele posesiv sau cazul genitiv și substantivele pe care le determină ca atribute. El poate fi înlocuit prin articolul enclitic care se alipește la substantivul pe care-l determină. De exemplu sintagma „cărți ale noastre" este echivalentă cu „cărțile noastre".

Formele articolului genitival (sau posesiv) sînt la sg. m. *al*, f. *a*; la pl. m. *ai*, f. *ale*; la m.f.gen.-dat. *alor*. Ele variază după genul și numărul substantivului de care depinde genitivul (sau pronumele posesiv) și care în mod obișnuit ocupă locul întîi în sintagma respectivă.

În principiu acordul articolului genitival este simplu, în practică însă, dată fiind strînsa legătură dintre articol și cuvîntul pe care îl însoțește, vorbitorii sînt înclinați să schimbe aspectul morfologic al articolului după genul și numărul substantivului următor și nu după al celui precedent.

De aici s-a ajuns la o serie de dificultăți, în ce privește acordul acestui articol.

În rîndurile care urmează vom face o grupare a acestor abateri —uneori greșeli propriu-zise—de la regula obișnuită.

Astfel, în limba vorbită, mai ales în Moldova, este foarte răspîndită forma *a* pentru ambele genuri și numere.

Această formă, deși obișnuită în limba secolului al XIX-lea, în special în prima lui jumătate, cînd o întîlnim chiar la scriitorii și mai ales

BDD-A10368 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:18 UTC)

la poeții noștri mari, ca Alecsandri și Eminescu (de ex. : *Nici ca Dunărea să-nece spumegînd a tale oști* (Eminescu, O.I. 147) sau *Innegrind tot orizontul Cu-a lor zeci de mii de scuturi* (Eminescu, O. I. 147), constituie totuși o abatere.

Astăzi, cînd limba literară s-a perfecționat și normele ei se impun peste tot, această abatere, răspîndită mai ales în limba vorbită și populară, trebuie evitată. Ea nu poate fi admisă nici chiar la poeți. Din păcate însă, în publicațiile noastre actuale avem destule exemple în care o întîlnim. Ne mulțumim să citățm două dintre ele. Astfel în exemplul : *Aceasta se manifestă după două-trei scurtări* ***a*** *vîrfurilor ramurilor* (Știință și Tehnică 4/1956, p. 17), în care apare această formă unică *a* pentru ambele genuri și numere, acordul este evident greșit. Articolul genitival care leagă substantivul *scurtări* de atributul său *vîrfurilor* trebuia să se acorde în gen și număr cu substantivul *scurtări* de care depinde. Deci corect este : ***ale*** *vîrfurilor.*

Aceeași observație pentru exemplul : *Nu făceau parte din domeniul noțiunilor și* **a** *teoriilor* (Gazeta literară 113, 6/3), unde articolul genitival trebuia acordat cu substantivul *domeniul*, deci : *domeniul noțiunilor și* ***al*** *teoriilor.*

De aici se desprinde clară regula că articolul genitival trebuie să se acorde cu substantivul pe care-l determină genitivul și nu cu cel pus în genitiv, indiferent la ce depărtare de genitiv se găsește substantivul determinat.

Pe lîngă această abatere de la regula acordului articolului genitival întîlnim chiar greșeli propriu-zise. Aceste greșeli se pot grupa în două categorii :

1. Acordul articolului genitival se face nu cu cuvîntul pe care-l determină genitivul, ci cu genitivul însuși, care, fiind mai aproape de articol, decît substantivul regent, impune acestuia genul și numărul său. Exemplul : *Pentru ilustrare să analizăm operațiile de găurire* ***ale*** *piesei „bloc motor"* ***al*** *autocamionului* (Știință și Tehnică 4/1956, p. 28) conține de fapt două greșeli de acord : *operațiile de găurire* ***ale*** *piesei și* ***al*** *autocamionului.* Ne vom ocupa mai întîi de partea finală a propoziției, unde acordul articolului genitival s-a făcut cu substantivul *autocamionul.* În acest caz avem a face cu fenomenul acordului prin atracție, care s-a produs cu atît mai ușor cu cît substantivul regent *piesa* este despărțit de atributul *autocamionului* prin cuvîntul „bloc motor". Corect ar fi trebuit spus : *a autocamionului.*

2. Acordul se face greșit, deoarece nu se ține seama de aspectul morfologic al substantivului regent. Această greșeală are loc mai ales atunci cînd articolul stă împreună cu genitivul respectiv după un substantiv determinat el însuși de alt substantiv sau de un infinitiv lung, așa încît nu e clar cu care substantiv trebuie făcut acordul.

Astfel, în exemplul citat mai sus : *operațiile de găurire* ***ale*** *piesei*, articolul genitival ar fi trebuit să ia, conform regulei, genul și numărul substantivului de care depinde genitivul *piesei.* Deci acordul trebuie făcut cu infinitivul substantivat *găurirea* și nu cu substantivul *operațiile*, care e de fapt regentul ambelor atribute. Deci : *„operațiile de găurire* **a** *piesei"* De asemenea în *Procesul de sudare* ***al*** *vîrstelor* (Gazeta Literară 112, 3/5), articolul genitival trebuia să se acorde cu infinitivul substantivat

BDD-A10368 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:18 UTC)

sudarea şi nu cu substantivul *procesul*. Deci trebuia spus : *procesul de sudare* **a** *vîrstelor*.

Desigur că în asemenea exemple intervine uneori şi înţelegerea greşită a conţinutului exprimat prin construcţia respectivă. Aceeaşi greşeală se observă şi în construcţia : *studiul formării limbii şi* **al** *poporului romîn* (Contemporanul, nr. 102, 3/4), în care, fiind vorba de formarea poporului romîn şi nu de studiul poporului romîn, trebuia spus *studiul formării limbii şi* **a** *poporului romîn*.

Tot aşa, dacă analizăm exemplul următor : *Este necesar ca revista să îmbrăţişeze mai larg şi mai sistematic întreaga bogăţie de aspecte* **a** *activităţii noastre culturale* (Contemporanul, 1954, nr. 24, p. 1), vedem că este vorba de aspectele activităţii noastre culturale care sînt multiple, bogate, deci articolul genitival trebuia să se acorde cu substantivul *aspecte* : *bogăţia de aspecte* **ale** *activităţii noastre culturale*.

În alt exemplu : *Nivelul de cunoştinţe* **ale** *studenţilor* (Scînteia, 1954, nr. 2583), acordul articolului genitival s-a făcut greşit cu substantivul cel mai apropiat *cunoştinţe*, care e de fapt însoţitorul cuvîntului regent *nivelul*.

Toate aceste exemple ne fac să ne dăm seama şi mai bine de rolul important pe care îl are aici înţelegerea justă a conţinutului exprimat. Pentru a face acordul corect este deci necesar să analizăm conţinutul frazei şi să găsim substantivul regent, de care depinde genitivul precedat de articolul genitival, pentru a acorda articolul în gen şi în număr cu acest regent.

Există însă cazuri cînd numai contextul hotărăşte cum trebuie făcut acordul. Astfel în exemplul *rolul de educare* **al** *cadrelor didactice*, forma articolului poate fi şi *a*, după cum este vorba de rolul de educare pe care îl au profesorii (genitiv subiectiv), sau de rolul statului în educarea cadrelor didactice (genitiv obiectiv).

În aceeaşi categorie a cazurilor discutabile, în ceea ce priveşte corectitudinea acordului articolului genitival, se pot plasa şi următoarele exemple : *Legile de dezvoltare* **a** *societăţii* sau *legile interne de dezvoltare* **a** *limbii*. Este discutabil dacă acordul se face cu substantivul *dezvoltare* şi atunci este corect spus *dezvoltare* **a** *societăţii*, **a** *limbii* sau se consideră *legile de dezvoltare* ca o unitate, o sintagmă şi atunci acordul trebuie făcut cu substantivul *legile* şi deci corect : *legile de dezvoltare* **ale** *limbii* sau *legile de dezvoltare* **ale** *societăţii*.

Pe lîngă greşelile amintite în legătură cu acordul articolului genital întîlnim foarte des în publicaţiile noastre exemple în care acest articol lipseşte cu totul. De exemplu, în propoziţia : *Consecinţa firească... a fost negarea însemnătăţii şi rolului istoric al alianţei muncitoreşti ţărăneşti* (Cercetări filozofice, t. III, nr. 4/1955, p. 80), era necesară folosirea articolului genitival *a* înaintea substantivului *rolul* : *negarea însemnătăţii şi* **a** *rolului istoric al alianţei...*

De asemenea, în citatul :...*ca urmare a altoirii formelor celor mai înalte ale proprietăţii şi exploatării capitaliste* (Cercetări filozofice III, 4/1955, p. 87), se impune repetarea articolului genitival, deoarece genitivele *proprietăţii* şi *exploatării capitaliste* exprimă două noţiuni diferite care nu alcătuiesc o unitate.

BDD-A10368 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:18 UTC)

Dacă uneori articolul genitival, deşi necesar, nu este exprimat, după cum s-a văzut din exemplele citate, alteori acest articol apare fără necesitate. În exemplul : *...datorită sprijinului şi a ostenelii noastre..* (Scînteia, 1954, nr. 283), printr-un fel de hiperurbanism sintactic apare acest *a*, deşi *sprijinului şi ostenelii* sînt în cazul dativ (cerut de *datorită*) şi nu în genitiv. Articolul genitival nu-şi are deci locul aici.

În alte cazuri, alături de lipsa articolului genitival constatăm şi o acumulare de genitive care îngreuiază stilul. Astfel în exemplul : *Tratarea multilaterală a problemelor de creaţie din domeniul literaturii, teatrului, plasticii, muzicii, cinematografiei* (Contemporanul, 1954, nr. 24, p. 1) sau în citatul : *Popularizarea consecventă şi multilaterală a marilor cuceriri ale culturii, artei şi ştiinţei din Uniunea Sovietică* (Contemporanul, 1954, nr. 24, p. 1), numeroasele genitive care se găsesc în aceeaşi frază puteau fi evitate prin schimbarea construcţiei.

În concluzie trebuie să observăm că, deşi problema articolului genitival în aparenţă este foarte simplă, în practică ea ridică o serie de dificultăţi legate în special de acordul acestuia. Pentru evitarea greşelilor este necesară nu numai cunoaşterea şi folosirea corectă a regulii acordului, cît mai ales analiza şi cunoaşterea exactă a textului pe care vrem să-l redăm.

BDD-A10368 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:18 UTC)